

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Ver. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

quod oblatum crebro facere solent filo digiti strictius ligantes, id Deus in instantibus inspicere facere. Hyacinthinam enim vitam in extremitate vestis qua ad talos est, assui precepit, ut ardentior cura in induratum recordaretur, hanc sibi biam appellant. In huiusmodi rebus diligenter, ligacula quibus libelli dependebant, laetitia, & sibi biam maiores faciebant: quod ex inani gloria proficisci videbatur. Quam enim ob rem hac ita facit? An quia virtutem id eximiam putes? vel quia aliquid utilitatis in doli habet? non enim ut illa dilates, & magnifica facias, Deus precepit, sed ut signa & miracula eius memoria tenes. Quod si Eleemosyna arg, ieiunio, qua opera nostra efficiuntur, nullo pacto gloriosi oportet: quia nolrem huius plurimum taces, & Phariseae, quibus maxime tua desidia declaratur: illi vero non hinc solum, verum etiam ex aliis multo minoribus morbum contrahant.

VERSUS 3.

Omnia ergo quaecumque dixerint vobis servate & facite: secundum opera eorum nolite facere: dicunt enim & non faciunt.

QUESTIO I.

An omnia facienda, quae Pharisei & scribe dicerent?

Pati modo Maldonatus, ea quae ex Mose legitima interpretatione adferebant, non, quae de suo attexebant. Sic Augustinus intelligendus cum ait, Cathedram coegisse eos vera docere, ita l. 4. de doctrina Christi. cap. 27. Quoniam boni fideles, non quemlibet hominum, sed Deum obedienter audiunt, ideo ut iliter audiantur, qui etiam vtiliter non agunt. Cathedra ergo non scribarum, sed Mose coegit eos bona docere, etiam non bona facientes: sua enim agebant in vita sua, docere autem sua, Cathedra eos non sinebat aliena. Et tractatu 46. in Ioann. Audite mercenarios ab ipso Domino demonstratos. Scriba, inquit, & Pharisei super Cathedram Moysi sedent: quae dicunt facite, quae autem faciunt, facere nolite: Quod aliud dixit, nisi per mercenarios vocem pastorem audire? Sciendo enim super Cathedram Moysi legem Dei docent, ergo per illos Deus docet. Sua vero illi si velint docere, nolite audire, nolite facere: certe enim tales sua quaerunt, non quaerunt Iesu Christi. Nullus tamen mercenarius ausus est dicere populo Christi, tua quare, non quaerunt Iesu Christi. Quod enim male facit, non predicat de Cathedra Christi: inde dedit, unde malefacit, non unde bona dicit.

§ 2. Restringunt haec Domini verba, & ad suas hereses & scripturam accommodant, non licet aliud docere, quam quod sacra scriptura continetur, omnes traditiones una voce rejiciunt. Calvin. lib. 4. Instit. cap. 10. §. 26. & l. 4. c. 8. §. 8. Petri ait quicquam de suo docere.

Hoc & Christus, & sua ipsorum praxis refutat. Non iubet eos soli lectioni legis esse intentos, interpretationis negligentes, dicendum enim esset, quae ex lege Mosis legunt, facite: sed quae dicunt, ne facite.

Quin etiam se ipsi refutant, innumeris in Biblia commentariis, quae non modo rejici tanquam superflua, sed damnari ut impia debent, si ad solam textus cognitionem relegatur auditor. Si enim praeter verbum scriptum nihil attendere populum oportet, nec etiam deberet Doctor quicquam interpretando proferre: frustra enim docet, quod discipulus accipere vetatur. At vero multa etiam haeretici commentantur, & docent, etiam contraria legi divinae. Reciproce autem docendi & discendi necessitas imponitur Doctoribus & discipulis. Constat igitur servanda non modo esse, quae ex mandatis Dei legerent, sed etiam quae ex lege deducta, & legi consentanea interpretatione, quam ab Ecclesia accipere oportebat, servanda pronuntiarent. Non autem cuiusque privati Doctoris obediendum est imperio, si nova, & a vetustis dissentientia proponat.

§ 3. Calvinus iniuriam Catholicis infert, cum fingit: Papistas satis esse praeditos esse titulo, ac locum occupare, qui leges imponunt. Huc enim detorqueunt verba Christi, quasi necesse sit obedienter recipere, quod mandant ordinarii Ecclesiarum praesides. Nos sane hoc non docemus: Tantum id agendum dicimus, quod legitima auctoritate universalis Ecclesiae praecceptum est, ut sunt quae vocamus Ecclesiae praeccepta, quaeque rationi, legi, ordini, consentanea disciplinae causa pastores subditis imponunt, non imperandi libidine, sed ad suorum conservationem. Itaque nec titulus, nec locus sufficit, sed haec necessaria sunt, & imprimis doctrinae sanitas: Si enim errores aliquis docuerit, nullo modo conscientias constingit: nemo enim obtemperare tenetur.

Summum Pastorem pro Cathedra & publice docentem, negamus erroris esse posse defensorem: adeo ut doctrinam antiquae auctoritatis in omnibus Deus esse voluit: cum enim non in primis duntaxat Ecclesiae initis, sed omnium saeculorum decursu, necessaria fuerit scripturae explicatio authentica, quae omnibus haeticorum commentis opponatur, cum maneat in Ecclesia Apostolorum Cathedra, necesse est

§ 1. De doctrina, non imperio agi Origenes docet, & ex eo Tostatus. Cathedra quidem Moysis non modo docendi auctoritatem, sed iudicandi etiam habuit potestatem, videtur tamen hic de sola doctrina, non iudiciali sententia loqui: et si enim nonnulli Phariseorum & scribarum iudicia exercebant, doctores tamen hoc loco Christus reprehendit, ideo iudiciorum iniquorum, quae in tanta rapacitate, odii, ambitione fuisse deploratissima, nemo ambigit, reprehensionem non instituit, nec illa penes solos Phariseos, sed penes alios erat.

§ 2. At quomodo omnia facienda quae dicebant? nonne suis commentis legem Dei obscurabant? Christum occidendum pronuntiabant? Et doctrinam eorum falsam arguit paulo post, quia iusiurandum per scriptum nihil esse docebant. Quomodo ergo omnia servanda Christus asseverat? & in Graeco quidem cum Eusebio: *τὰς δὲ ἐν τῷ νόμῳ καὶ ἐν τοῖς προφῆταις, ὅτι ἐστὶν ἡ ἀρχὴ πάντων, ὅτι ἐστὶν ἡ ἀρχὴ πάντων, ὅτι ἐστὶν ἡ ἀρχὴ πάντων*, omnia quae dicuntur facienda, seu servanda. Quam etiam Syrus imitatus est, *כִּי כָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יָצְאוּ מִפִּי מֹשֶׁה וְיֵשׁוּעַ הַנָּסִיךְ, אֵלֶּיךָ יָשִׁירְתִּי*. Abulensis illa quae obicere Christus iubet, esse traditiones seniorum, quae divina legi non repugnabant, quas obligasse ideo docet, quod a legitimo magistratu, concilio scilicet Sane drin tanquam publica lege promulgatae essent; malitiose etiam & insidiosae latas illas leges ad pecunias extorquendas arbitrat.

Verum Christum non iubere, ut omnia faciant, quae imponunt, alij existimant. Chrysostomus tantum ea quae ad salutem necessaria doceri Christum velle affirmat. Verba eius sunt. *πάντα δὲ ὅτι ἐν ἀκούσει, καὶ πᾶσι ἀκούει τὸ νομοθετοῦν οἶον; καὶ οἱ βουλομένοι, καὶ οἱ δικαιοῦντες, καὶ οἱ ποιῶντες, καὶ οἱ ἐμμελῶς λέγοντες, ἀπολαβὴν αἰείας; ἀλλὰ πάντες, φησὶ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμεῖς, καὶ βέλτεροι πνεύματος ἡμεῖς, καὶ οἱ ἀγαπῶντες ἀλλήλους, καὶ οἱ ἐκείνους ἀγαπῶντες, καὶ οἱ ἐκείνους ἀγαπῶντες, καὶ οἱ ἐκείνους ἀγαπῶντες*. omnia autem cum audis, non debes omnia, quae sunt in lege intelligere, ut de cibis, & sacrificiis, ceterisque eiusmodi. Quomodo enim haec confirmasti, quae iam confirmavit, sed omnia ut mores confirmasti, & meliora facisti: & non testamenti legibus consentanea: nec relinquenda in posterum sub lege iugo.

ANNO DOMINI
112
UANGELIA
CXXI

salutationes ἀσπασμοίς, Syriace שלמה pacem; eo enim verbo salutabant. Ambitio autem in salutationibus præcipua cernebatur, ut priores tanquam digniores suis titulis appellarentur.

Denique vocari auebant ab hominibus Rabbi. In Græco duplicatur. Rabbi, Rabbi, quâ in re salutantis affectus, & bona æstimatio ostendebatur. Syrus, uti nec vulgata versio, non geminat.

Quod nonnulli obseruauerunt titulum Rabbi dari, qui in Academijs Babylonij magisteriū adepti sunt, Rabbi autem eos, qui in Israël per manus impositionem sapientes declarati sunt. Deniq; רבבין Rabbenin sapientes de domo David, mihi triuola distinctio visa est. Nam Rabbi est magister mō, estq; affixum ἱεροποιῶν seu blandientis. Rabbenin autem cum sit numeralis, non recte accommodatur singulis, uti titulus conueniens. Indifferenter itaq; usurpant, nomen Rab, & Rabbi.

§. 5. Beza iniuriâ conuictatur Ecclesiæ doctoribus, cum ait: nullâs eos re magis affici, quam cum saluantur Domini magistri nostri: εὐχὴ, Pharisei successiff. Bullingerus etiam queritur, Laborari à quibusdam suorum, ut in eorum Ecclesijs titulos Doctoratus restituant. De facto Carotheadij aliorumq; satis constat. Equidem inficiari non auiam, ut sunt hominum ad fastum propensa ingenia, in mediâ Ecclesiâ non sine grauissimo illius damno ambitionem residere: graniorem in illis tamen fuisse, qui per superbiam Ecclesiâ exciderunt. Non tamen doctrinæ est illud, aut religionis sed humanæ corruptionis vitium: nec omnes tales sunt apud nos, nec plures, verum apud hæreticos nemo non talis est. Apud nos aliqui sunt mali, apud illos nulli sunt boni.

Porro tres titulos Christus prohibet. Nempè Rabbi, quod Græcus & noster retinuerunt, magnum enim, & magistrum significat, ab eo diuersum est רבבין Medaranne, quod Græcus vertit καθήγητής, dux, ductor, magister, quod etiam in quibusdam exemplaribus legitur, cum de Christo sermo est, διδάσκαλος. Porro Syrum רבבין est loqui, tollere, præfisse. Deniq; nomen patris etiam vetat.

Patrem, inquit, nolite vocare super terram, in plerisq; Græcis est, atq; etiâ Syro, ὁμῶν, vestrum. Sic Rabbinos atate prouectiores honoris causa appellabant. Non prohibemur autem magistratui, aut parentibus honorem legitimum deferre, sed titulos ambiciose vel sectari, vel alijs tribuere. Vnus est enim pater Deus, & magister Christus; Chrysostomus vna dictione exponit. Καὶ δὲ εἰς διδασκαλὸν οὐκ ἔστιν διδασκαλὸς ἀποστολὴν, quem admodum magister, non est magister principaliter. Nunquam enim quicquam est tribuendum hominibus, quo Dei gloria obscuretur. In his creaturæ nō tribuitur diuinus honor, cum Deo seruatur principatus.

VERSUS 13.

Va autem vobis scribe, & Pharisei hypocrita, qui clauditis.

QUESTIO I.

Quomodo claudant regnum cælorum?

§. 1. **G**rauiissimum procul dubio delictum, quod cum Doctores essent, quorum officium eundem aperire regnū cælorum, nunc nec ingrediuntur, nec alios in limine hærentes intrare sinunt. Claudunt autem veritatem oppugnando, falsam doctrinam proponendo: iam enim conspirauerant Ioan. 9. ne quis Christum confiteretur. ita D. Thom. Tostat. Euthym. Claudebant & suis traditionibus contra Dei legem intrusis, vocabant autem סגלתהוּרָה sig. lesborā, legi sepius mentum, quod illis seruatis legem violari nō facile esset. Zuinglius etiam hoc loco conuictio abfit.

nere nequit: In Papatu doceri homines, ait simulare: cum nihil magis quam simulatores detestemur.

VERSUS 14.

Va vobis scribe & Pharisei hypocrita: quia comeditis domos viduarum, orationes longas orantes: propter hoc amplius accipietis iudiciū.

QUESTIO I.

Quomodo deuorent domos viduarum?

§. 1. **H**ic versus ab Eusebio, & Origene videtur omissus, in alijs exemplaribus est transpositus. vide annotationes Lucæ Brugens. Duplex porro crimen, ut monet Chrysostomus, committebant. Viduarum domos expilabant, & hoc quidem specie pietatis, πῶς μὲν αἱ, inquit Chrysost. ημετέρας οὐ κακὸν ποιοῦν, ὁ δὲ τὴν αὐτὴν ἀπὸ εὐλαβείας λαμβάνων, & ἀσχηματῶ τῶν τῆς χάριτος τῆς ποικίλης, πολλὰ χαλεπώτερας καλῶσιν, ὡς ὑπερδυνῶ. Omnia qui malum agit, pœna dignus est, quæ ve o causam à pietate sumit, & hac pro prætextu vitur, multo acrioris ultionis est reus. Hoc faciebant scribæ, & Pharisei; nam viduas opinione sanctitatis deceptas spoliabant. ἀποβάλλει μακρὰ προσευχόμενοι, prætextum longum orantes, noster videtur legisse, προσευχὴν μακρὰν προσευχόμενοι vel προσευχὰς μακρὰς, orationes longas orantes. Quod in Græco ponitur καὶ, &, sensus est, Comeditis domos viduarum, & quidem orando, hoc est, simulando longas orationes. Viduas autem prædæ habebant præcipuè, quod illæ pietati addictiores essent, & rerum suarum dominæ. Quidam etiam existimant peccandi impunitatem ab his impostoribus illis promissam. Zuinglius multa Catholicis exprobat, quasi precibus, & cantu viduas expolient, cum hætenus viduas alere soleat Ecclesiâ, & illi qui in officio Ecclesiastico primatum tenent, sua ipsi patrimonia pauperibus, & viduis legarint. Hæreticorum est, mulierculas oneratas peccatis in fraudem inducere.

VERSUS 15.

Va vobis scribe & Pharisei hypocrita, quia circuitis mare & aridam, ut faciatis unum proselytum: & cum fuerit factus facitis eum duplo filium gehennæ.

QUESTIO I.

Quomodo proselytos facerent duplo filios gehennæ?

§. 1. **M**are circumeunt & aridam: hoc est, terram quam Deus aquis eminere iussit. Græci ἐν-Αριδα: εἶν vocant, sed dialectus est ex Hebræo. Vocant enim terram ארצה Ierusalem. Hanc etiam dictionem hic Syrus usurpat, nisi quod mote gentis in fine non sed collocet. Latini imitati sunt. Exilit in sicum. Rostra re-nem sicum. Proselytos quasi aduentitios, aut accessorios nominabant. Et si quidem bono zelo animas lucranti tantos itinerum labores suscepissent, supra modum laudabilis eorum esset industria: verum tam operosis conatibus non Dei gloriam, vel animarum salutem quæsitam esse euentus docuit. Non enim ad Cur in pro-ludaisimum conuersos cælo afferabant, sed duplo fa-selytis labo-ciebant filios gehennæ. Cur igitur tantos labores rarent, subibant? Primum gloriæ, deinde auaritiæ causâ, conuersionem enim gentium superbe iactabant, & victimas; decimasq; templo inferebant.

§. 2.